

Jiří Traxler (1946–2019)

Bylo krátce po sametové revoluci, kdy na Karlově univerzitě mezi posluchači nově zavedené etnomuzikologie seděl student o dost starší než ostatní. Soustředěný plnil sešit poznámkami podstatně svědomitěji než jiní studenti. Byl to Jiří Traxler, jehož rozhlasové pořady jsem si již dříve pravidelně natáčel a „znal skoro nazpaměť“ (vyhrklo ze mne, když se představil) a jehož nejrůznější kreace spolu s „Traxlery“ a Miroslavem Horníčkem znala a milovala kulturní veřejnost. Dokončit dříve přerušené vzdělávání (1964–1968) bylo možná to první, co ho napadlo hned po změně poměrů roku 1989. Rozhodnutí prozíravé, neboť éra výkonného umělce, zpěváka a hudebníka je přece jen limitovaná věkem a navíc a hlavně vědecká ambice v něm nejen dřímala, ale konkrétně se projevovala již podstatně dříve. A tak následující obrat k **vědě** (etnologii dostudoval v letech 1991–1994) ku prospěchu Jiřího Traxlera i vědy samotné byl přirozeně nastartován, třebaže cesta do tehdejšího Ústavu pro etnografii a folkloristiku ČSAV na post vědeckého pracovníka nebyla přímočará.

Dvojitý život, chce se říct. Ten první je spojen s dráhou originálního umělce, zpěváka, textaře, instrumentalisty, autora drobných próz a spousty rozhlasových a televizních relací. Nad tím vším dominuje soustavná koncertní činnost, na 7000 vystoupení v rozmezí téměř třice-

ti let. Činnost s kapelou, nesoucí názvy *Skiffle Kontra* (tak se nazývá i CD z roku 1996), *Český skiffle, Žáci*, kterou založil s bratrem Petrem, byla zprvu ovlivněna jazzem a postupně se formovala v žánr skiffle, spojující jazz, blues a folk. Dostatečný prostor v něm ale našla i pololidová, zlidovělá a historická píseň, folklor města, které uplatnil v programech jako například *Písně lidu pražského*, *České písně vlastenské*, *Písně žáků darebáků*, *Vím já zámek malovaný*, *Písně dvorů, krčem a vůbec*. Již jako student měl podíl na vzniku publikací *Písně lidu pražského* (Václav Pletka – Vladimír Karbusický, 1966) a zejména *Tam u Králového Hradce* (Václav Pletka, 1968) a *Písně Josefa Švejka* (od téhož autora, 1968), aniž by pozdější normalizátor Pletka tuto skutečnost v knize zmínil. Proslulá byla vystoupení v kultovní pražské poetické vinárně Viola se zhudebněním děl českého básnictví – Máchův

Máj, Čelakovského *Ohlas písní českých*, Dykova *Milá sedmi loupežníků*. Tvorba hudební, textová a aranžérská se uskutečňovala ve vzájemné symbióze s bratrem Petrem a často ve spolupráci s herci a umělci prvního řádu: Otakarem Brouskem, Petrem Haničincem, Miroslavem Horníčkem, Jiřím Bednářem, Jiřím Krampolem, Milenou Zahrynovskou, Miroslavem Šimkem a řadou dalších.

Zatímco první Traxlerův život byl těsně propojen s bratrem Petrem a skupinou Skiffle, (tato éra je zdařile a s humorem vypořádána v publikaci Petra Traxlera *Kantor Horníček a Traxleři žáci, aneb muzikantské nemorály*, 2007), druhý život, vědecký, byl od roku 1994 spojen s dnešním Etnologickým ústavem AV ČR. Začínal zde jako elév, trpělivě u xeroxu pořizoval kopie písňového fondu pro Německý písňový archiv ve Freiburgu i. Br. v rámci grantu VW Stiftung. K výsledkům se nedopracovával rychlostí sprintera a neobjížděl konference, což ale bohatě vyrovnal díky trvalé, chce se říct modelové hodnoty a platnosti. V jednu chvíli raději balancoval na hraně akademické existence, než aby vydal z ruky dílo nedotažené do posledního detailu. Vzorovou a přirozeně ihned rozebranou se stala dvojdílná edice písní a nejruznějších textů *Písně krátké Jana Jeníka rytíře z Bratřic* (1999, 2010), koncipovaná tak, že každá z písní spolu s komparacemi, výkladovými poznámkami tvoří svého druhu

monografii často až desetistránkovou. Texty písní jsou navíc opatřené nápěvy, které Jeník sice nezapisoval, ale Jiří Traxler je získal soustavnou srovnávací prací s jinými dobovými i pozdějšími písňovými prameny. Něco podobného v nedohlednu.

Vykonal mimořádnou korektorskou službu snad všem kolegyním a kolegům ústavu, mne nevyjímaje. V textu, tam kde se zastavilo jeho korektorské oko, bylo jasné, že se text musí opravit. Tuto vlastnost spojil především s etnologickým časopisem *Český lid*, v jehož redakční radě řadu let zasedal. Pomalu se zapomíná, že to byla právě jeho mimořádně náročná a zdlouhavá práce, přerušovaná navíc těžkou nemocí, se kterou dotáhl k úspěšnému konci největší projekt naší vědy přelomu 20. a 21. století – tři svazky díla Etnologického ústavu AV ČR v Praze a Ústavu evropské etnologie Masarykovy univerzity v Brně *Lidová kultura – Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska* (red. Stanislav Brouček, Richard Jeřábek, 2007). Se stejnou pečlivostí a trpělivostí pracoval na rozsáhlém *Průvodci po pramenech lidových písní, hudby a tanců v Čechách* (spolu s Lubomírem Tyllnerem a Věrou Thořovou, 2015) nebo na poslední kolektivní edici *Lidové písně z Prahy ve sbírce Františka Homolky I, II, Lidové písně z Podřipska ve sbírce Františka Homolky I.* (spolu s Věrou Thořovou, Zdeňkem Vejvodou, Lubomírem Tyllnerem, 2011, 2013, 2015). Byl autorem i drobnějších

písňových sbírek: *Vršovické písně* (spolu s Petrem Traxlerem, 1997), *Šutrácká halenka* (spolu se Zdenkem Hanzlem, 2004) a pravidelně publikoval v časopisu *Kámen*. Na půdě Etnologického ústavu, v oddělení etnomuzikologie, kde po celou dobu pracoval, vzniklo i **poslední** jeho CD ediční řady Historické prameny lidové hudby v Čechách *Písně krátké i dlouhé – Traxleři 2002*. V posledních letech stačil vydat jako literární retrospektivu soubor povídek, písňových textů a básní *Někdo to s holkama umí* (2015) a *Hra na krvavé koleno* (2016).

Byl skvělým popularizátorem vědy, jeho scénáře k cyklu **oblíbených historických** televizních pořadů *O poklad Anežky České*, které vzešly z jeho pera,

patřily k těm nejzdařilejším. Po zásluze roku 2015 obdržel Cenu ministra kultury České republiky za rozvoj tradiční lidové kultury a folkloru.

Nikdy nezapomeneme na prezentace jeho vlastních publikací či publikací kolegů etnomuzikologického oddělení, které neopakovatelně provázel s kytarou v ruce, zpěvem a šarmem jemu vlastním. Byly to v životě Etnologického ústavu chvíle příjemné a sváteční. I v tom byl Jiří Traxler, náš spolupracovník a kamarád, jedinečný. Odešel, tak říkajíc s plným kufrem nedokončených prací, nápadů a plánů. **Zda** najde jeho „kout vědy“ rovnocenného nástupce, zřejmě zůstane nezodpovězenou otázkou. Jiří Traxler nám chybí a dlouho bude chybět.

Lubomír Tyllner (EÚ AV ČR, v. v. i.)